

Soldatenbrieven

Diverse soldatenbrieven, naar andere soldaten of naar het thuisfront, kwamen al aan bod in de hoofdstukken *Het verhaal van Mazels frontsoldaat Jan De Nil* en *Het verhaal van Leon Lindemans*.

Hieronder volgen er nog enkele.

De meeste brieven waren door de verzender zelf geschreven, ieder volgens zijn eigen kunnen. Sommige soldaten dienden wel hulp te vragen aan een makker die wél kon schrijven.

Een aantal van de hierna volgende brieven waren gericht aan het thuisfront, meestal naar de ouders.

Anderen brieven waren bestemd voor medefrontsoldaten.

Een aantal brieven waren gericht aan Louis Geurickx, brancardier, sociaal en maatschappelijk geëngageerd man. Hij was de aanspreek- en tussenpersoon en vertrouwensmens voor de corresponderende Opwijkse fronters. Zijn werk voor de redactie van het frontblaadje *De Stem uit Opwijck* -zie pag. 385 e.v.- bracht dit natuurlijk ook mee.

Voor de uitgaande briefwisseling van Louis Geurickx, onder meer naar Opwijkse frontsoldaten, verwijzen vooral wij naar het hoofdstuk *Gedachten, brieven en opstellen 1914-'18 van Louis Geurickx*.

In vele gevallen drukken de soldatenbrieven veel vertwijfeling, angst voor de toekomst en heimwee naar het geboorte- of woondorp en naar de geliefden thuis uit. Enkele keren ontwaren wij ook relatieproblemen.

Op 2 augustus 1914 schrijft soldaat Frans Vernimmen vanuit zijn eenheid te Mons (Bergen) naar zijn ouders te Moerzeke.

Enkele dagen later, op 27-28 september 1914 sneuvelt hij te Opwijk, op 't Eekskan aan de grens met Buggenhout - zie hoofdstuk *Gesneuvelden*.

2 Augustus 1914

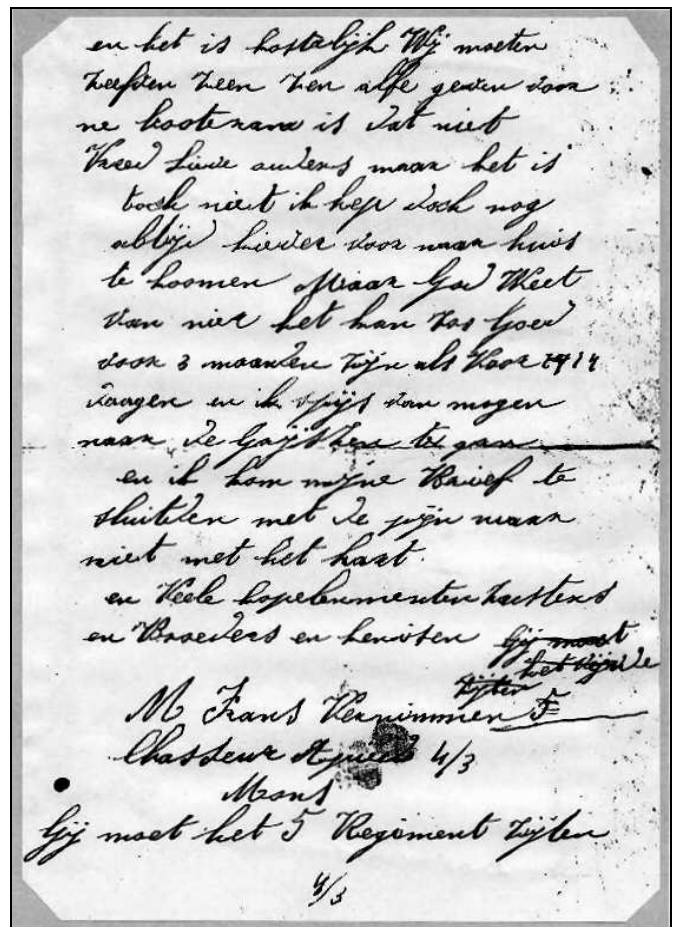
Lieve ouder ik kom hu te laten Weeten lieve ouders Gij moet Geen Verdried maaken lieve ouders het zal niet laank duren ik pijs in kort te huis te zijn dat Waar pijs Lieve ouders en gij moet niet benaad zijn het kan Geen kout Gij moet Geen schrik hebben ik moet toch ne keer sterven ik kan zoo goed nu sterven hals laaters Lieve ouders Gij moet geen Verdriet maken ik en Weenig op het is mij Gelijk maar het is voor hu dat zoo Veel Werk wel Is en het

blijve staan maar daar is toch aan te doen Wij moeten Maar voor doen het zal wel ne keer beeteren maar ik zal kontijnt zijn als zal moogen naar huis komen Wannd het zen tries-tig bij den troep. Wijden krijgen niet...elijk iet en het is kostelijk.

Wij moeten zeefven zeen zen alfe geven voor ne booteram is dat niet Veel Lieve ouders maar het is toch niet ik hep doch nog altijd liever voor naar huis te koomen maar God Weet van nier het kan zoo goed voor 3 maanden zijn als voor 14 daagen en ik spijs van mogen naar de Gaijsken te gaan en ik kom mijne Brief te sluiten met de pijn maar niet met het hart. En Veele kopelementen Zusters en Broeders en kenisen

M frans Vernimmen
Chasseur A pied 4/3
Mons

Gij moet het 5 Regiment schrijven (?) 4/3

2^e bladzijde van de brief van frans Vernimmen van 2 augustus 1914.

Op 11 september 1915 schrijft soldaat Pierre Janssens (1) volgend briefje aan Louis Geurickx:

Geerverings (?) den 11 sept. 1915

Goede vriend Geurickx,

Met veel genoegen heb ik uw gemoedelijk schrijve ontvange. Waar over ik zeer tevreden zijn het briefje dat er in stak is van mijne Vrouw (?) die achter mij doet zoeken. Nogtans ik heb nog niet opgehouden met schrijve maar kan er geen antwoord op krijgen en mijne vrouw zal die brief ook niet ontvangen hebbe daarom zijn ik zeer tevrede met u kennis te kunne maake beste vriend ik ken u heel goed en dat gij mij niet en kent dat kan goed mogelijk zijn maar ik denk wel dat ge mij wilt kenne. ik zijn Piere Janssens en woon in de statie-straat nevens Wiesse Liecas het briefje dat u bij stak heb ik in gesteld en steekt bij in deze brief ik denk wel dat het zal goed zijn ook wil ik eens schrijve naar antoon Van dooren meer nieuws weet ik zool met te schrijve als dat het met mij nog altijd goed is en denk wel dat gij het ook goed stelt en zal uwe groete overbrenge aan onze vriende die hier zijn

Ontvang mijne beste
groete van

Pierre Janssens
soldat 2 Ligne 2/3
1 Division armé Belge

---

(1) Petrus Janssens sneuvelde te Diksmuide (Kaaskerke) op 12 mei 1916 - zie hoofdstuk Gesneuvelden.

Frans Hermus schrijft op 25 februari 1916 aan Louis Geurickx:

S M le 25-2-16

Geachte heer Geurickx

Ik heb u de eer toe te melden en u te bedanken voor uw geëerd schrijven en mij het nieuws te laten weten wat er van mijn geboorte parochie waar wij ... alzo lang naar trachten om te mogen naar ginder weder te keeren maar wij zullen nog wat corrage hebben en hopen dat het niet lang meer ... zoude duren die droevige misere nu met mijne gezondheid gaat het hier nog altijd opperbest en met al mijne cammeraden van ons omliggende. Nu kom ik hier ook nog te vernemen van die verlorene soldat awel geachte heer ik ga u hier het adres geven van Jozef Roemendael

Hopital
Complémentaire N 42
Côte du Nord

Brans
France

Hier is ook nog een adres van eenen goeden vriend van dienen is getrouwd met de zuster van Jozef Roemendael en heeft altijd gewoond in Opwijck Droeshout aan de meer maar nu woonde hij in Baardegem van juist voor den oorlog

hier is zijn adres

Frans De Meersman
106

4e Batterie
armée belge

Nu gehachte heer denk ik dat ik u daar een groot plezier zal mee gedaan hebben gaan ik eindigen en groet u vrindelijk van op het front
Frans Hermus

Nu kom ik u nog iets te vragen of gij van tijd van mijn broeder Henri Hermus niet weet hij heeft vroeger in het 13 linge gedient de klas 1901 hij is vruchteloos te vinden ik heb er ten allen kant achter gesollisteerd en niet te vinden en ik denk altijd dat hij moet gesneuveld zijn op het slagveld. (1)

---

(1) Frans Hermus wist dus eind februari 1915 nog niet dat zijn broer Henri op 15 augustus 1914, gesneuveld was te Namen - zie hoofdstuk Gesneuvelden.

Eind januari-begin februari 1916 krijgt Louis Geurickx een brief van .. waarvan de inhoud bestemd is voor het frontblaadje "De Stem uit Opwijck"

29 -I-16

Vriend Louis,

Dezen namiddag Uw kaartje ontvangen hebbende, koom ik U seffens mijn bladje op te sturen, of het U zal voldoen, daar kunt ge zelf over oordeelen. Luister het spel begint. Eenige woorden aan mijne getrouwde makkers;
Menigmaal hebt ge voorzeker onder elkaar al gesproken, waar mag hij toch zitten?
Ha mannen ik zit er mijn schoentje te naaien, en trek er mijn draadje door, alzo bezig zijnde valt het mij in het gedacht, aan mijne kameraaden een woordje toe te sturen.
Voorzeker Vrienden, het afscheiden van onze duurbare vrouw en kinderen is hard geweest, en de langdurige scheiding maakt het nog pijnlijker, maar de zaak die ons geroepen heeft ligt hun nauw aan het harte, ze verdragen verduelig hun lot, en bidden gedurig opdat de goede God ons met hun terug zoude vereenigen. Ja vrienden die dag van vreugde zal komen, en misschien onverwachts. Dan zullen we onze

geliefde omhelzen, en hun met zekerheid mogen beloven, hun nooit meer te moeten verlaten. En ook nog mogen zeggen aan onze kleine zontjes, 't was voor uwe vrijheid mijn kind, dat het Vaderland, uwen geliefden vader geroepen heeft.

Aan mijne makkers ongetrouwd: Helden van Opwijck! Moed jongens, moed! Uw lijden is al duurder geweest als het mijne, maar men zal uwe dapperheid gansch uw levenlang prijzen. Droevig is het zoo lang uwe woonplaats in de loopgrachten te moeten nemen, maar er zal een dag komen, dat ge er zult uitspringen als woedende leeuwen, en verscheuren al wie vijand is, om daarna een vrije leven te genieten. Ja jongens, naar die dag van vrijheid trachten Uwe Ouders hunne dapperen zonen te mogen omhelzen, alsook nog Uwe zooteerbeminde, die bid voor U en met ongeduld naar uwe terugkomst wacht, om dan zoo gauw mogelijk het huwelijksbootje in te treden en een gelukkig leven met elkaar te genieten.

E. D. C.

Louis Geeurickx ontvangt volgende brief, in potlood, van Jozef Abbeloos (1), gedateerd 29 maart 1916:

front - 29-3-16

Vriendt Louis

Met dezen kom ik u te laten weten alsdat het met ons hier nog goed gaat en wij hopen van u hetzelfde want ware het anders het zou mij een groot verdriet aandoen. Vriendt Louis ik heb van mijne zuster die in Londen is een brief ontvangen die mijne moeder naar haar geschreven had maar daar stondt niet veel in als dat den Duitsch daar alles kwam ophalen en er begint armoede te komen en dat kan ik ook goed gelooven en dat het tijd is dat wij naar ginder weder keeren maar God weet wanneer.

Vriendt Louis ik mag u ook nog laten weten alsdat wij hier ook Passchen goed gehouden hebben gelijk een oprechte Opwijckenaar moet doen want wij laten hier niet veel gelegenheid voor bijgaan als wij kunnen om onze kristelijke plichten te kwijten Louis wij zijn alszoo groot gebracht en willen alszoo sterven als een kristelijk man en niet anders.

Vriendt Louis kunt ge mij geen inlichtingen geven ik heb gezien in uwen brief dat er een Marie Costers getrouwd is en of het mijne schoonzuster niet is gemoest mij dat eens laten weten als ge de goedheid wilt hebben. Vriendt Louis ons adres is veranderd het is nu van mij en Louis De Coninck B266 A.B. 3/A.

veel meer nieuws kan ik u niet schrijven alsdat het hier nog altijd hetzelfde is maar wij pijssen dit jaar naar huis te gaan Nu vriendt Louis sluit ik en druk u de hand van verre uw Vriendt
Abbeloos Joseph

B 266 A.B;
3/A

(1) Jozef Abbeloos sneuvelde te Oostwinkel op 2 november 1918 - zie hoofdstuk Gesneuvelden.

In deze kleine omslag, 11 x 8,3 cm, stuurde Jozef Abbeloos op 29 maart 1916 een briefje aan Louis Geeurickx. Let op de stempel "OUVERT Par l'AUTORITE MILITAIRE". De brief werd geopend aan de linker zijde en zichtbaar terug gesloten met de plakband "CONTROLE POSTAL MILITAIRE".

Frontsoldaat Jean De Troch (1) kon volgende brief naar zijn ouders op Droeshout (Waaienberg) laten smokkelen:

Afzender: Mr. Jean De Troch C. 96. 10 Compagnie Armee Belge en Campagne

Mr. Joseph De Troch Opwijck Wijenberg
Brabant België (bij Aalst)

DIEU et PATRIE

Den 14 Februarie 1917

Beminde Ouders Zusters en Broeder

Ik kan mij tog niet nalaten u eenige woorden te schrijven, aangezien het tog zoo lang geleden is dat ik van u nog eenige woorden mogen lezen heb. Het is nu een gans jaar alsdat ik zonder nieuws ben van u. Beste ouders het is zeer tristig. Nu met mij gaat het nog bijzonder goed, en met mijnen vriend Seppen gaat het ook nog op zijn beste wij zullen het alzoo maar trachten te houden. Ook ben ik zeer verwondert van u, omdat ik geen

Soldaat Jean-François De Troch
(Waaienberg, later Mazenzele).

het minste nieuws krijg van u waar ik tog zoo zier naar tracht. Van 's morgens tot savens denk ik aan u, en altijd pijzen vandaag komt er nieuws van huis maar niet het minste nieuws komt mij vergezellen. Nogtans ik schrijf dikwijls en langs alle kanten. Nu beste ouders indien gij tees briefje moogt ontvangen, zijt tog zoo goed mij een klein antwoordje te sturen, want gij kunt niet geloven hoe ik tracht naar eenige regellen van huis. Laat mij ook eens weten hoe het gaat met mijne vrouw en kind. Het is ook geleden dat ik van haar nog nieuws ontvangen heb van den 21sten dezer maand een jaar die den 21sten van de nieuwjaars maand geschreven was waarin zij mij liet weten alsdat doo koerloo getrouwd was. Een maand later heb ik dienen brief ontvangen die Vader mij geschreven had.

Doet ook eenen goeden dag aan al de mannen van ons geburen, alsdat het nog bijzonder goed gaat met mij. Jean van Dol werkt ook nog bij mij op ons fabrik en pee sooman rée moens. Zij stellen het nog allen nog wonder goed maar zij krijgen ook geen nieuws van huis, nogtans zij schrijven ook veel. Nu ga ik

sluiten mijn klein briefje met een gezond hart en denk alsdat gij hem in den zelfden toestand zult mogen ontvangen, blijf ik in afwachting naar een klein als het u mogelijk is, laat mij weten of het niet te kostelijk is, voor u dan zal ik nog wat meeder schrijven.

Voor u mijne beste groeten, en eenen warmen handruk van verre en waarschijnlijk in kort van bij

Uwen toegenegen zoon Jean

vergeet niet ook niet de komplementen te doen aan Melanie indien zij nog bij graes is, meer nieuws kan ik u voor het oogenblik niet schrijven.

-
- (1) Jean De Troch, zoon van Joseph Frans en Philomena De Valck (Waaienberg), ° Opwijk 11 mei 1892, gehuwd met Marie De Meersman, † 03-04-1946). Militieklasse 1912, in dienst getreden 1 oktober 1912, in onbepaald verlof op 23 september 1919).

Op 9 juni 1917 ontvangt Louis Geeurickx volgende brief van J. Roemendael (1):

Fontgombault

2-6-17

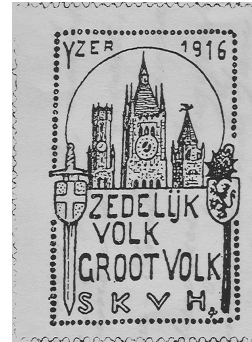
Geachte heer Louis

Ik kom u eenige regelen te schrijven om u te laten weten dat ik veranderd ben van verblijf daar er geen belgen in 't kamp van Bucharde meer zijn hebben ze me dus ook weggestuurd, ik ben nu in een ander hospitaal waar het zonder twijfel beter is, dan in het kamp, maar voor mij kan dat niet veel veranderen aan de zaak, want mijn gezondheidstoestand laat heel veel te wenschen over, het is nu reeds tien maanden dat ik op mijn bed vastgesnoerd lig zonder een voet te kunnen verzetten, welnu geachte vriend ik beken het rechtuit, ik begin den moed te verliezen, ik ga nog vooruit nog achteruit mijn toestand blijft altijd hetzelfde, en de oorlog blijft maar duren en duren, ik had gehoopt ten minste dees jaar, onze geboorteplaats vrij te zien van de duitse plaag, want gij zult u wel kunnen voorstellen hoe ik verlang om mijne familie en in 't bijzonder mijne Moeder nog eens weer te zien, want dat is nog alles wat ik wensch, ik weet dat alle hoop op genezing voor mij verloren is, ik weet wat mij te wachten staat, maar dat schrikt mij echter niet af als het zoo moet zijn, het is dat god het zoo beschikt heeft, maar ik zeg het nogmaals kon ik de mijnen toch eenmaal nog weer zien, enfin ik wil nog hopen dat het mij nog eenmaal zal gegund zijn intusschen beruig ik u mijn innigste dank voor hetgeen gij voor ons wel hebt willen doen. U geen nieuws kunnede schrijven sluit ik,

Uw ongelukkige vriend Joseph.

*J. Roemendael
Hopital Militaire Belge
a Fontgombault
(salle 4)   Indre*

- (1) Jozef Roemendael, Jozef, ° Opwijk 31-05-1890, zoon van Carolus Ludovicus en Moens Natalia, soldaat 2e Genie, † Fontgombault (krijgsgasthuis, frankrijk) 14-08-1917, begraven St-Anne d'Auray (dep. Morbihan, fr), graf B-07-25.

Op 23 juli 1917 zendt Louis Costers (1) volgend briefje (2) aan Louis Geurickx:

Den, 23sten Juli 1917

Vriend Louis,

Gij zult misschien al wel vernomen hebben, dat sedert eenige dagen weeral eens, al de adressen verandert zijn, ik haast mij dus, om u mijn nieuw adres te laten geworden.

Alles is hier nog goed, nochtans, men verwacht hier binnen kort grootte veranderingen, hier in het Veurne-Ambacht, waar den Heer Hoofdonderwijzer, Buggenhout, den vader van onzen vriend Jan, ons nog dikwijls van gesproken heeft, als wij nog ter schole waren, niet denkende dat wij hier zulke schrikkelijke dagen, zouden komen beleven, en waar ik gansch alleen zoude staan om het ongeval, van mijnen ongelukkigen broeder Gustaaf te be-treuren, waarvoor ik veel verdriet heb en waarvoor ik ook bid dag en nacht, omdat hij weldra terug moge medestrijden, en eens met ons samen, de ouderlijke woning moge binnentreden.

Daarmee sluit ik, en eenen vriendelij-ken groet van hier verre.

Uwen vriend Costers L. Mdl.

D.44 Groupe A.A.

1ste Batterie Belgisch leger.

- (1) Louis Costers "Marechal de Logis", vermoedelijk ° Opwijk 16-12-1887, † Asse 28-05-1954, x Therèse Heyvaert.
(2) Zijn briefomslag was langs de achterzijde gesloten met een sluitzegel (vignet) met de tekst "Yzer 1916" en de leuze "Zedelijk Volk, Groot Volk" van het SKVH (Secretariaat der Katholieke Vlaamsche Hoogstudenten).

Oorlogsmeters

Oorlogsmeters of marraines de guerres waren meisjes en vrouwen uit onder andere frankrijk, Nederland, Groot-Brittannië, de Verenigde Staten en Zwitserland die tijdens de Eerste Wereldoorlog correspondeerden met militairen aan het front.

De "oorlogsmeters" waren niet altijd beziel met met dezelfde belangloze gevoelens -er was veel kaf tussen het koren- en het was ook weer de taal (Frans, Engels) die de simpele Vlaamse soldaat belette nauwer in contact te komen. Wel kwam later het "Werk der Vlaamse Oorlogsmeters", door mevrouw Em. Hullebroeck in Nederland gesticht, zodat nu onze Vlaamse jongens, in hun taal, eens een troostbriefje konden ontvangen of schrijven, maar dit werk werd door de legeroverheid gewantrouwd en later zelfs verboden. Het had ook tot doel de Vlaamse en Nederlandse vrouwen aan te zetten om zich over het lot van de Vlaamschen IJzersoldaat te ontfermen en, voor den duur van den oorlog, door een opbeurende briefwisseling, de jarenlange vereenzaming dragelijker te maken. Deze briefwisseling heeft de "Oorlogsmeter" of "Oorlogsmoeder" steeds met dezelfde soldaat, waardoor de toon vertrouwlijker en hartelijker kan worden. (1)

In het Opwijk's frontblaadje *De Stem uit Opwijk* nr. 26 van 1 november 1917 lezen wij:

Oorlogsmeters.

Vele deftige dames en juffrouwen uit Canada bieden zich aan als oorlogsmeter voor brave belgische soldaten. De briefwisseling zou in 't Engels of fransch moeten geschieden. Indien er liefhebbers zijn onder onze lezers, dat ze mij hunnen naam sturen. Voor engelsche of fransche brieven kunnen ze desnoods een makker aanspreken.

Volgende brief werd gevonden in een privé-verzameling in Opwijk. Wij weten niet met zekerheid of de soldaat een Opwijkenaar, een Belg dan wel een frans soldaat was.

Wij geven de oorspronkelijke (uitgetypte) tekst en een vrije vertaling naar het Nederlands.

February 19th 1918.

Dear Godson.

You will no doubt be surprised to receive this letter from your new Godmother, but nevertheless I hope I will be able to brighten a few moments for you. As I believe you and all the other boys that are (over there) have your troubles. So if I can help you in any way to brighten, just a few moments for you would be a great pleasure.

Now for a start I just want to get acquainted and want to make you feel as though you had known me for a long long time and don't be bashful for I don't like bashful boys.

Now I will give you a little of my history. I am half french and half Irish, I can speak french and can read it but if I ever attempted to write it there would be so many mistakes that I think the only person who could make it out would be a German for they are mean enough for anything.

Well I am thirty years old and a widow (no I have no children) but I love all children big ones included especially boys. And I work every day and I live in a Boarding house in N.Y. city and sometimes I am so lonesome and blue that I think New York is the meanest place on earth, except in the trenches it must be worse there.

I am sending you a picture or rather a few pictures so you will feel that you know me a little and we won't be strangers.

Now in your letter to me I want you to tell me all about your self.

I am finishing a sweater and a pair of mittens and I will send them to you next week and wish you luck to wear them.

And if there is anything special you would like to have let me know and if it is within my means I will try and send it to you.

Now mind your new Godmother, don't be bashful, and tell me all your troubles, just make believe I am an old friend that you have not heard from in a long while. (*Bon soir mon ami, escri moi une longue lettre*). There may be mistakes in that french but never mind you know what I mean don't you,

Good night & God bless you

Your Godmother Emma.

19 februari 1918.

Beste petekind,

Ongetwijfeld zal je verrast zijn deze brief van je nieuwe meter te ontvangen, maar toch hoop ik dat ik je enkele ogenblikken kan opmonteren. Ik geloof dat jij en al de andere jongens ginder ver het moeilijk hebben. Als ik je dan enkele ogenblikken kan opmonteren doe ik dat zeer graag.

Om te beginnen wou ik alleen maar kennismaken om je het gevoel te geven dat je mij al lang kent en wees maar niet verlegen, want ik hou niet van verlegen jongens.

Nu zal ik je wat over mijzelf vertellen. Ik ben half van franse en half van Ierse afkomst, ik spreek frans en ik kan het lezen maar als ik zou proberen het te schrijven zou ik zoveel fouten maken dat niemand het zou verstaan, tenzij een Duitser, maar die is voor alles stout genoeg.

Ik ben dertig jaar oud en weduwe, zonder kinderen, maar ik hou van alle kinderen, ook van grote en speciaal van jongens. En ik werk alle dagen en ik woon in New York in een pension. Soms ben ik zo eenzaam en verdrietig dat ik denk dat New York de rotste plek op de wereld is, behalve de loopgrachten, waar het nog erger moet zijn.

Ik stuur je een foto of beter enkele foto's om je het gevoel te geven me een beetje te kennen zodat wij geen vreemden zijn.

In je brief moet je me alles over jezelf vertellen.

Ik ben juist klaar met een trui en een paar wanten en zal ze je volgende week opsturen en ik hoop dat je ze zult kunnen dragen.

Als er iets speciaals is dat je graag zou hebben laat het me dan weten en als het enigszins kan zal ik proberen het je op te sturen.

Denk aan je meter, wees niet beschaamd, en vertel me al je zorgen, doe gewoon alsof ik een goede kennis ben en dat je sinds lang niet meer van mij hebt gehoord.

"*Bon soir mon ami, escri moi une longue lettre.*"

Misschien schrijf ik frans met fouten maar wat geeft dat, je verstaat toch wat ik bedoel, niet?

Goede avond & God zegene je

Je meter, Emma.

Wellicht heeft de boodschap op de *Militaire Briefkaart* (zie illustratie pag. 352) van soldaat Jozef Buyens (2) aan Louis Geeurickx, dd. 4 december 1917 ook te maken met een oorlogsmeter:

Front, den 4-12-17.

Beste

Het ontvangen van uwe kaart deed mij een groot genoegen, en moet zeggen dat bij mijne gezondheid nog uiterst best is. Wat gij mij schrijft van die zaak zou mij eene verandering in mijn tristig leven brengen, ook heb ik een jongen die voor mij wilt schrijven dus zorgt voor mij.

Beste groeten en dank op voorhand

Buyens Joseph
D174 6^e Cie A.B.

"Militaire Briefkaart" van soldaat Jozef Buyens aan Louis Geurickx, dd. 4 december 1917.

Grafsteen van Jozef François Buyens op de militaire begraafplaats van Steenkerke.

Bidprentje van J.B. Buyens: zie het hoofdstuk Gesneuvelden..

Op 3 maart 1918 schreef frontsoldaat Jozef De Brandt (3) volgende brief aan Louis Geurickx met de vraag brieven naar oorlogsmeters te tekenen:

Yzer den 3-3-18

Vriend Louis

Ik laat u weten als dat ik in goede gezondheid zijn en ik verhoop van u het zelfde.

Nu Louis ik heb hier een briefje in stecken hetgeen gij eens zoudt moeten teekenen voor mijnen cameraad en voorts zenden naar Folkestone Engeland het is ook voor een Mairaine dat hij heeft gevraagd, het zou moeten geteekent worden hier op het front van onzen kapiteit of almoezenier maar ze zijn in congé, daarom stuur ik den brief aan u om eens te teekenen voor mijn cameraad, simpel eens uwen naam op zetten, gij zijt daar toch bekend geloof ik, daar steekt ook eenen brief in, in het English geschreven voor zijn marraine laat dien daar bij insteken als gij hem voortsstuurt. Ge teekent op het papier voor madame Dorlodot, den hunderen is voor zijn marrain geschreven in het English, en dat voor madame in fransch,

Vriend louis ik ben al in correspondance met mijn marraine van den ..... Ik verwacht een klein antwoord uwen landgenoot Jozeph De Brandt ... Z163 - 4e Comp. Armée Belge en Compiègne

Louis wilt gij den brief voor Engeland toeplakken en dien voor zijn marraine oppen laten als gij eens wilt teekenen zult gij het papier vinden in de brief.

Front le 2-3-18

Chere Mademoiselle

Je vien recevoir vot gentille lettre. Je suis très content de vot plaisir que vous a fait pour moi, pour avoir une MARRAINE guerre. Vous vien moi dire dans vos lettre, se mieux que je ecrire a ma MARRAINE au Anglaise, je ecrivais un peu englaise mes pas tous, toulmême asey pour moi comprendre, je remettre un lettre ici de dans pour ma MARRAINE, quand vous ai déjà un Adresse, vous ley vous envoiyé ma lettre chez elle. J'ai fait sa comme sa, pusque j'espere sa va plus vite comme sa pour avoir de repons de ma MARRAIN. Chère Mademoiselle j'espere que vous zet content de ma petite lettre, j'attend de vos nouvelles

Recevez mes meilleurs salutation de la soldat

François Claes

Z163 – 4 Compagnie

Armée Belge en Compiègne

Adresse de mon Parents en Belgique

Charel Claes

Geelsche steenweg N3

Herenthals Provincie

Antwerpen

Met een prentbriefkaart schrijft een oorlogsmeter Charlotte aan frontsoldaat-brancardier Jan Buggenhout:

Escarbotin le 7 janvier

Mon cher filleul

Je ne puis vous dire le plaisir que j'ai éprouvé en recevant votre charmante photographie. Merci de tout cœur pour cette marque de sympathie et soyez persuadé que ce m'est un précieux souvenir qui fait partie de mes souvenirs de famille.

Quelques mots reçu de Jef m'annoncent son arrivée demain ce sera donc encore une bonne journée pour nous à passer avec lui. En attendant de vos bonnes nouvelles recevez les bonnes amitiés de votre marraine avec un bon baiser

Charlotte

Op een andere kaart aan Jan Buggenhout schrijft Charlotte:

Mr. Jean Buggenhout

Brancardier 68e Batterie

C 230 Armée belge en campagne

Avec mes meilleur

s amitiés mon plus affectueux souvenir

Votre marraine

Charlotte

En nog op en andere kaart:

Mr. Jean Buggenhout Brancardier 68e Batterie C 230

Avec mon meilleur souvenir recevez mes bonnes amitiés

Votre petite marraine

Charlotte

-
- (1) Meer over het aspect "Oorlogsmeters" vinden wij in *De oorlogsmeters van de Belgische soldaten tijdens de Eerste Wereldoorlog (1914 – 1918)*, door Mieke Meul, scriptie voorgelegd aan de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte, voor het behalen van de graad van Licentiaat in de Geschiedenis. Academiejaar: 2001-2002 Katholieke Universiteit Leuven. Promotor: Prof. Dr. Louis Vos – zie de website http://home.planetinternet.be/~sintlod2/oorlogsmeters/oorlogsmeters_inhoud.htm. Met uitgebreide bibliografelijst.
  - (2) Jozef François Buyens, ° Opwijk 18-03-1889, zoon van Jan en van Robberechts Marie-Philippine, soldaat 15e Linierregiment, † Ramskapelle 04-05-1918, begraven op de militaire begraafplaats van Steenkerke - graf nr. 00322, zie illustratie pag. 352.
  - (3) Vermoedelijk korporaal Jozef De Brandt (Droeshout), die overleed aan zijn verwondingen op 23 maart 1918 in het fronthospitaal l'Océan in De Panne - zie het hoofdstuk *Gesneuvelden*.

In het voorlaatste nummer van *De Stem uit Opwijk* (nr. 31 van 30 september 1918) wordt melding gemaakt van drie Opwijkse soldaten die onlangs achter het front trouwden. Van één ervan, Corneel Van Egroo (1), kreeg Louis Geeurickx volgend briefje:

Front den 23-07-18.

Vriend Louis.

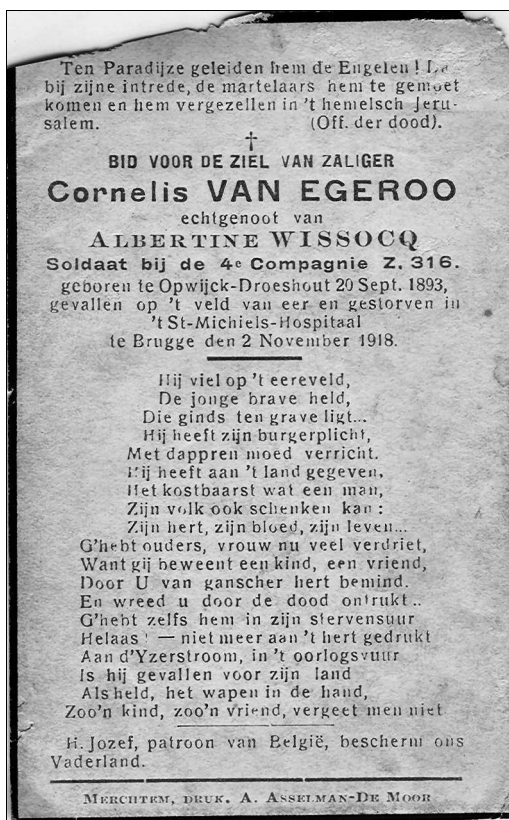
Juist zijn ik terug gekeert uit mijne trouwpermissie en ik zijn gebonden geweest den 18 dezer om 8 uren met Albertine Wissocq van Houthem in eene mis die wij hebben laten opdragen ter eer onze lieve Vrouw. Verder is als in den besten staat gepaseert en hoop het alsoo te mogen volbrengen.

Aanvaardt mijne beste groeten

Uwe vriend C. Van Egroo.

-
- (1) Corneel Van Egroo, Droeshout, ° 20-09-1893 gesneuveld te Sint-Michiels-Brugge op 02-11-1918 - zie hoofdstuk *Gesneuvelden*.

Op 23 juni 1918 ontvangt Louis Geurickx
volgende brief van Jan Buggenhout (1) :

Den 19 juni 1918.

Beste Louis ,

Zoo gij de "Stem" nog niet gedrukt hebt
neem dan mijn artikeltje over trouwen niet.
Leg het weg tot later of tot nooit. Is ze ge-
drukt onderteeken het dan niet zoo mogelijk.
Is ze gedaan "tant pis" zeggen ze in
't fransch en laat dan maar gaan. 't Zal wel
eens uitkomen waarom ik u dit schrijf. Voor
't oogenblik mag ik er niet meer over zeggen.
Hoe gaat het met U?

*Hier alles betrekkelijk goed. 't Zou veel beter
kunnen zijn maar ook oneindig slechter.
Ik geraak op mijn plooi.*

*Nog niets geschrift van huis.
Veel beste groeten van Eugeen en van mij.
Ik ben...*

Jan Buggenhout

(1) Jan Buggenhout, ° Opwijk 20-09-1893, over-
leden 08-09-1918 in het krijgshospitaal te
Blois (Frankrijk) - zie hoofdstuk *Gesneuel-*
den.

Jan Buggenhout stuurde op 1 augustus 1915 vanuit Dinard (FR) zijn portret aan zijn vriend Louis Geurickx.

Ik betrouw op God die uwe en mijne gebeden zal verhooren en mij terug bij u zal laten komen; ware het anders, dat zijn heilige wil geschiede.
(Uit een zijner brieven).

Ter dierbare en zalige gedachtenis
van Mijnheer

Jan Karel Buggenhout
Hoofdonderwijzer te Steenockerzeel
Brankardier bij 't 10^e Regiment Veldgeschut

geboren te Opwijck den 14 November 1887 en in den Heer overleden den 8 September 1918 in het krijgshospitaal te Blois (Frankrijk), gesterkt door de troostmiddelen onzer Moeder de H. Kerk.

Ik heb uwe kleinen en onwetenden geleerd, uwe zieken en gewonden verpleegd, den naaste, uw en mijn broeder, o Jesus, geholpen; ik heb mijn land en mijn volk bemind met de liefde en de trouw zijner helden en gaf beiden ofschoon niet mijn bloed, toch den moed en de kracht van mijn bloeiende leven; ik heb niet opgehouden met mijn geliefden den hemel geweld aan te doen en ben samen met hen door de H. Communie en de genade met Christus één gebleven.

Ik hoopte op een blijde wederzien, doch werd naar Gods liefdevolle raadsbesluiten doodelijk ziek bij den dageraad van den vrede, en stierf verre van 't geliefde vaderhuis met zijn bezorgde wezens, verre van mijn batterij en het front met hun beminde jongens, met mijn trouwen Jezus in mij.

Zeer geliefde vader, broeders, zusters, bloedverwanten en vrienden, ik blijf bij u door de kennis en de liefde der gelukzaligen, blijft gij bij mij door het gebed en de genade.

Jezus, Maria.

300 dagen aflat.

Londerzeel, drukk. KAREL VAN MOLLE

Bidprentje van Jan Karel Buggenhout.

Voor een herdenkingsprent van hem, zie het hoofdstuk Gesneuvelden.

Half oktober 1918 ontvangt Louis Geeurickx deze brief van een frontsoldaat:

11-10-1918
Goede Vriend Louis,

Uw schrijven goed ontvangen tot heden in goede gezondheid, Wat staan wij verwondert het droevig nieuws dat we heden ontvangen. Laats was ik nog op weg om onze vriend een bezoek te brengen. Hij was juist verrandert. Nu heb ik het geluk niet meer gehad om hem te zien, in leven, zijn podret zal ik in bewaring houden. Zoo gouw het mogelijk is zal ik het mijn zenden, gelijk ge weet moet ik voorts doen met mijn solde. Ik zou u al geen in mijn macht is 5 franken, ik ben al de vrienden in-dachtig. Om vereert te worden zijn ik heden niet bij. Ik zoo de 2e Augusty 1914 moeten onder de wapens geweest hebben maar daar denk ik niet op als ik het geluk mag genieten om in goede gezondheid weder te keeren. Heden weinig tijd om te schrijven, ik zit in niemandsland. Deze brief schrijf ik over eenige dagen. De vijand was. 't Is te hopen dat het zoo voorts gaat.

In afwachting groet ik u

Uwe vriend (...)

z144 - 3e komp. 13 L.

Na zijn militiedienst en daarna vier dienst aan het IJzerfront moest soldaat Jean De Troch (Droeshout-Waaienberg - zie hierboven pag. 348) ook nog naar Duitsland, met het Belgisch Bezettingsleger ("Wacht aan de Rijn"). Op 3 mei 1919 schreef hij volgende brief naar zijn ouders, zusters en broer:

*De Heer Vincent De Troch
Opwijck Wijenberg Brabant België
Jean De Troch 1^e grenadiers 10 kompanie Post
Bureel N° 4 Belgisch Bezettings Leger
Urdingen Den 2 Mei 1919.*

Dierbare Ouders Zusters en Broeder.

Nogmaals kom ik u eenige regelen te sturen, omdat den legen tijd te lang duurt zonder iets te doen. Wegens aangaat mijner gezondheid ik stel het nog bijzonder goed, hopende wegens uw allen dat gij het nog even wel maakt. Nu wij hebben hier ook alle dagen slecht weder, de laatste dagen van de maand April heeft den snieuw hier nog twee dagen wit gelegen, en voorts veel regen. 't Is waarlijk triestig ik geloof dat het tees jaar geen zomer zal geraken. Ik verneem hier in een onzer dagbladen, dat het in Engeland gesnieuwt heeft dat men van den eenen tot den anderen kant

van de straten niet kost zien en in Amerika is het geleden van 1874 dat het nog zoo kout geweest heeft gelijk de laatste dagen van April. En ik denk dat het daar in Belgie ook zoo wel zal zijn. Het is nog niet te laat, indien het weder gaat veranderen, het wort tog stillekens aan tijd. Nu van de klassen laten af te gaan word hier ook niet meer gesproken. Volgens mij zijn ze ons vergeten. Binnen acht maanden is het wederom nieuwjaar, en ik pijs van daar tegen tog thuis te zijn. Dat ik nu tegen huis moest liggen en niet meeder moeten doen als hier dan was ik gansche dagen thuis, gelijk nu wederom al onze mannen zijn de wacht wij zijn hier nog met tweeën ik en eenen van Walferghem, dat het nu zoo verre niet was ge zout mij nog al zien loopen voor thuis te zijn.

Hoe gaat het daar worden de klassen van 14 en 15 nog niet binnen geroepen. Ik ben nog nieuwsgierig om te weten hoe het daar zoo allemaal gaat, want hier weten wij tog van niets als een wijng uit de dagbladen, en van de vrede daar word ons ook niets van gemelt. Ik geloof dat ze ons nog zouden willen lomer maken als wij zijn. Ik heb al voor mij genomen van een plan maar niet te laten trekken, want hoe meer men in onzen kop zitten hoe slechter en zoo lang wij hier zijn moeten zij ons tog t'eten geven en betalen. Ik schrijf het al zoo maar omdat ik er tog niets aan te zeggen heb, mocht ik het hier maar afstappen gezout mij nog al ne gang zien gaan geloof ik. Hoe gaat het daar? Hebben ze in Belgie ook den 1sten Mei geviert hier in duitshland hebben al de fabriken stil gelegen. Zij mochten niet werken van de belgen. Ze hebben ons hier gezegt dat dienen dag alle jaren zal geviert worden. Den eersten Mei zal dus gevoert worden als den dag van zegenpraal den dag van overwinning en zal gevoert worden gelijk het zondaags.

Nu meer nieuws kan ik u ook niet melden. Ik sluit mijnen brief met een gezond hart en wel dat hij u in den zelfden toestant zal mogen komen vinden. Aanveert de hartelijkste groeten van uwen toegenegen zoon.

*Jean Detroch
eenen goeden dag van Seppen*

N° Matricule Nr Stamboek	49694	Photographie de profil Portrait (profiel)	Photographie de face Portrait (voorzijde)	SIGNALEMENT: Persoons beschrijving
Nom: Naam	De Troch			Taille: 1m 76 m/m
Prénoms: Voornaam	Jean Francois			Gestalte: <i>Batain</i>
né à geboren te	Opwijk le 11-12-1898			Cheveux: <i>Batain</i>
Prénoms du père: Voornamen van den vader	Joseph			Haarkleur
Nom et prénoms de la mère: Naam en voornamen der moeder	Devault Philomène			Moustache: <i>af</i>
Dernier domicile des parents: Jongste verblijfplaats der ouders	Opwijk	Signature du titulaire: Handteekening van den titularis		Snor
» du titulaire » van den titularis	Waaen Zede	<i>Jean De Troch</i>		Barbe: <i>af</i>
Epoux de (veuf, divorcé) célibataire: Echtgenoot van (weduwenaar, gescheidene) jongmann	De Heeroman			Baard
Profession: Beroep	Cultivateur	MUTATIONS Overplaatsingen		SIGNES PARTICULIERS: Bijzondere kentekens
Grade et position: Graad en stand	Sol. en 12	Le 14-8-19 présent à la 10 ^e Cie		<i>af</i>
Date de l'entrée à l'armée: Trad in het loger, den	1-10-12	1 ^{er} le 23-9-19 en congé		
Decorations DE Eertekens	<i>Croix de guerre</i> <i>Méd. de 1er classe</i> Le Commandant de la Cie De Commandant van	<i>Illimité</i>		
				
	<i>R. Tietje</i>			
	Secan de la Division ou de l'autorité dont dépend le bureau de vérification. Zegel der Afdeling of Overheid waarvan het onderzoeksbureau afhangt.			

Militaire eenzelvigheidskaart van soldaat Jean francois De Troch (Waaenbergh).

Het (digitaal) archief van heemkring Opwijk-Mazenzele bevat een 10-tal brieven van frontsoldaat Petrus Joannes De Ridder. Hij was de jongste vrijwilliger.

Petrus werd geboren te Opwijk (Eeksken) op 16 juni 1898 en was dus amper 16 jaar bij het uitbreken van de oorlog.

Hij was de jongste zoon van Henricus De Ridder en Coleta francisca De Smedt. Het gezin had 8 kinderen. De oudste dochter, Maria Fidelia, ° 10-10-1885, werd kloosterzuster. 2 kinderen stierven jong en een zoon werd doodgeboren op 17 april 1891.

De vader van Petrus stierf overwachts op 18 november 1897 op 64-jarige leeftijd, dus vóór de geboorte van zijn zoon.

Petrus schreef zijn brieven steeds naar zijn "Lieve Moeder" en sommige ook naar zijn zusters en zijn oom.

Zijn eerste brief is geschreven vanuit Zonnebeke op 1 september (1914). Andere tijdens de oorlogsperiode schreef hij vanuit "Vrij België"

(6-5-16) en één van "Bachten de kupe" (20-?-18).

Na de wapenstilstand was hij nog bij het bezettingsleger in Duitsland (Wacht aan de Rijn). Verschillende brieven van die periode werden gestuurd vanuit (Kamp-)Lintfort. Zijn laatste brief dateert van 11 maart 1919. Hij schrijft daarin van een mogelijke terugkeer naar België "den 20sten aanstaande".

Petrus huwde te Opwijk op 23 april 1921 met Bertha Julia De Keersmaecker (° Opwijk 15-12-1898, † Aalst 28 september 1994, jongste dochter van Frans Xaveer De Keersmaecker (die op 26 september 1914 op de Steenweg op Vilvoorde door de Duitsers vermoord werd -zie hoofdstuk Burgerslachtoffers- en Maria Paula De Cock).

Het echtpaar de Petrus De Ridder-Bertha De Keersmaecker waren landbouwers op 't Eeksken (1). Tijdens de crisisjaren in het interbellum zocht Petrus meer zekerheid voor zijn groeiend gezin (totaal 9 kinderen waarvan er

enkele jong stierven) en stelde zich kandidaat voor het ambt van veldwachter van Opwijk (Jan Baptist Hermus vroeg in het voorjaar 1937 zijn pensioen aan). Petrus slaagde als enige Opwijkenaar in het examen en werd, ondanks tegenkanting uit politieke hoek, door de provinciegouverneur benoemd (hij was in 1928 kandidaat gemeenteraadslid voor de frontpartij (1)). Na de oorlog (1944) werd hij geschorst en werd handelsvertegenwoordiger. Maar de maandenlange internering (in slechte medische en hygiënische omstandigheden) hadden hem gekraakt. Hij overleed op 12 november 1947, amper 49 jaar oud.

De jongste en eerste oorlogsvrijwilliger van Opwijk (én van het kanton Asse), Vuurkruiser, met 8 frontstrepen, ridder in de Leopoldsorde, werd een plaats op het erepark der oudstrijders op het Opwijks kerkhof geweigerd!

(1) De (herziene) kiezerslijst van 1928 vermeldt als beroep van Petrus De Ridder "fabriekwerker".

(2) De frontpartij, gebruikelijke benaming voor Het Vlaamsche front, de op 13 febr. 1919 te Antwerpen opgerichte, uit de frontbeweging (zie hoofdstuk WO I en de Vlaamse Beweging) gegroeide Vlaams-nationalistische partij.

De frontpartij was gebaseerd op confessionele en sociale verdraagzaamheid (de Godsvrede), die de samenwerking tussen alle Vlaams-nationalisten mogelijk moest maken en streefde naar een radicale oplossing van het Vlaamse probleem door zelfbestuur. Zij was anti-militaristisch en democratisch georiënteerd. Er was geen hechte partijorganisatie: de plaatselijke en regionale afdelingen traden vrij autonoom op en slechts in het parlement vormden de fronters één blok. Interne polemieken over de Godsvrede, meningsverschillen tussen gematigde en extreme nationalisten en de toenemende invloed van autoritaire en Groot-Nederlandse strekkingen, veroorzaakten een latente crisis, die na de verkiezingsnederlaag van 1932 losbarstte en leidde tot het uiteenvallen van de partij. Leidende figuren waren Hendrik Borginon, A. Debeuckelaere en H. van Puymbroeck. Zie ook het hoofdstuk *Wereldoorlog I en de Vlaamse Beweging*.

Vele van de hiervoor beschreven soldatenbrieven werden ons bezorgd door Emmanuel Geeurickx (Asse), zoon van Louis Geeurickx, de Opwijkse frontsoldaat-brancardier – zie onder meer de hoofdstukken *Dagboek 1914-'18 van Louis Geeurickx* en *Gedachten, brieven en opstellen 1914-'18 van Louis Geeurickx*. Zij bleven tot voor kort bewaard bij de familie Geeurickx en werden onlangs overgemaakt aan het archief van onze heemkundige kring.

Petrus Joannes De Ridder, ° 1898, † 1947.

Het is de lezer wellicht niet ontgaan dat het in vele gevallen brieven en kaarten betreft van soldaten die sneuvelden.

In aansluiting bij dit hoofdstuk over soldatenbrieven wensen wij hier een bijdrage te brengen van Hubert De Koster (Klaarstraat).

Hubert reageerde op de vraag in een *HOM-tijdschrift*nummer voor hulp bij de identificatie van fotomateriaal, meer specifiek in verband met de foto van de VOS-en die afgedrukt in het hoofdstuk *De oorlog herdacht*.

Wij laten hierna graag Hubert zelf aan het woord (in de voetnoten geven wij enkele verduidelijkingen):

De man links op de foto, met de lange jas (kapootjas) is mijn vader Raymond, Jan DE KOSTER. De anderen zijn mij onbekend, vaag herken ik de foto als zijnde jongens uit de Broekstraat bij het leger aan de IJzer. Raymond, Jan DE KOSTER was de zoon van Jozef, Gabriel en Maria, Angelica Van den Brande, geboren te Asse op 11.08.1895 en overleden te Opwijk op 07.06.1949. Bij het leger was zijn stamboeknummer 118.1857, hij was soldaat bij het 14° Linieregiment, van 18.09.1914 tot 23.12.1916, daarna bij het 18° linieregiment van 24.12.1916 tot

09.10.1918, daarna bij de Lichte Groepering 4° L.A. als cyclist.

Hij werd gekwetst aan het front, kreeg zeven frontstrepen, en werd onderscheiden met het Oorlogskruis met Palmen, Yserkruis, Medaille van Strijder-Vrijwilliger, en de Zege - en Herinneringsmedaille. (1)

In 1964 (vijftig jaar later) organiseerden wij met MILAC in de Waag een tentoonstelling over WOI. MILAC was de Katholieke Actie voor miliciens; bekende leden van Milac waren toen, Aalmoezenier Sooi Willems en Walter Capiou en hun onvergetelijke Telefrats met de karbananen.

Aan deze tentoonstelling werkte ook de familie Geeurickx mee, door de beschikking te geven van verschillende nummers van het frontblaadje "De stem uit Opwijk". Hun vader Louis was de drijvende kracht achter dit initiatief. Louis was brancardier te Calais. Een groep Opwijkse studenten redigeerde het nieuws dat zij kregen van het front, (adressen, wie gekwetst was, nieuws uit Opwijk dat hen via het neutrale Nederland binnen gesmokkeld was) tot een blaadje dat zij rondstuurden aan de soldaten.

Na de tentoonstelling gaf de familie Geeurickx de brieven en kaarten die hun vader bewaard had terug aan de families van de correspondenten.

Zo kregen wij na vijftig jaar brieven terug die Raymond aan Louis geschreven had aan het front.

Als bescheiden eerbetoon aan al deze mensen geef ik enkele bedenkingen bij de inhoud van deze brieven.

De korte briefjes en kaarten laten ons toe een beetje inzicht te krijgen in de gevoelens en gedachten van een eenvoudige frontsoldaat. Het gaat over vijf en twintig brieven die de periode van september 1915 tot 24 juli 1918 bestrijken. Soms schrijft Raymond om de veertien dagen, soms duurt het maanden vooraleer er iets te melden valt.

Telkens weer is het ontvangen van "De Stem" een gebeurtenis, die diepe indruk maakt.

Zo schrijft mijn vader: *"Ik zag de toren en de kerk, ik waande mij in Opwijk, toen ik dat zag heb ik zeker een halve uur met in mijn handen gezeten, altijd peinzende hoe het nu zou mogen gesteld zijn in onze gemeente?"*

L. Geeurickx mist enkele nummers uit de reeks en doet een oproep aan de lezers om ze hem te bezorgen. Mijn vader wil toch graag de nummers zelf bewaren: "als een gedenkenis voor later."

Waarschijnlijk omwille van de militaire censuur, mochten geen feiten over gevechten gemeld worden. Evenmin wordt, tenzij in zeer algeme-

ne termen, kritiek geuit over bestaande toestanden aan het front. Plaatsnamen van frontsectoren komen niet voor, adressen van verblijf worden in code weergegeven. We weten enkel waar mijn vader verbleef wanneer dat in Frankrijk of in Engeland was, buiten de frontsector.

In september 1915 verneemt hij via een kameeraad dat M. Van Gestel *"gevangen zit voor drie maanden, en naar Duitsland moet"*. Dit is een gebeurtenis die Lindemans in "De geschiedenis van Opwijk" vermeldt voor augustus 1915. Het nieuws stroomde toen nog vrij vlot door tot aan het front, zij het via Nederland.

Tussen de regels is de angst en de onzekerheid te lezen wanneer hij in oktober 1915 schrijft dat hij *"nog maar eens naar de petrolketel, de weg van de dood"* moet vertrekken. Trouwens een andere Opwijkenaar L. De Plecker uit de Processiestraat is in *"die vuile petrolketel"* (soldatentaal voor een specifieke sector aan het front) zwaar gekwetst geweest terwijl hij daar s'nachts moest werken. *"Hij is juist getroffen onder zijn hart, 2 centimeter hoger en hij had er aan geweest."* Louis De Plecker wordt verzorgd in het ziekenhuis "l'Océan" te De Panne. In december 1915, meer dan veertien maanden na zijn vertrek uit Opwijk, ontvangt hij de eerste kaart van huis. Verder gaat het slecht aan het front, *"tot over onze knieën in de modder"* schrijft hij aan L. Geeurickx.

Einde december 1915 verneemt hij het overlijden van zijn moeder, reeds enkele weken voordien gebeurd. *"Maar nu is mijnen moed in mijn schoenen gezonken, ik kan bijna niet slapen, ik denk er dag en nacht aan, mijnen moed is gansch verloren, ik weet niet meer wat ik doe. Ik moet sluiten, ik kan niet verder meer."*

Mede tengevolge van de slechte hygiënische omstandigheden en wellicht de emotionele crisis krijgt Raymond opgezwollen voeten en handen en uitslag over heel zijn lichaam. Hij wordt opgenomen in het Engelsch-Belgisch ziekenhuis te Calais, pas na twee weken kan hij opnieuw gewoon voedsel eten. Hij blijft daar tot begin maart 1916 en wordt dan waarschijnlijk voor herstel overgebracht naar Fécamp, waar hij een *"herenleven"* leidt. Verder *"wacht hij met geduld het einde af, dan zullen wij zien als wij nog het geluk hebben van naar huis te gaan, wat er ons te wachten staat."*

In april 1916 is hij opnieuw aan het front. Maar in juni 1916 stuurt hij een kaart uit het "Hôpital Complementary n° 30" te Rennes (Ille et Vilaine?) was hij onvoldoende hersteld? Het briefje van juli 1916 geeft antwoord uit St.-Jacut sur Mer (Cotes du Nord), de dokter schrijft hem voor een maand vrij van dienst. Een schone strek is het daar, *"de zee loopt*

langs weerskanten van het dorp wel een kilometer het land in. Wij kunnen ons hier goed moede maken met de bergen op en af te klimmen."

Weer aan het front in september 1916 in een neerslachtige stemming, maar een kaartje uit Manchester van december 1916 laat vermoeden dat hij opnieuw een herstelperiode ditmaal in Engeland doormaakte.

Naar huis gaan en de goede gezondheid van alle vrienden is het belangrijkste thema van de brieven van januari en maart 1917. Op een vraag om overplaatsing naar de telegraafstroepen krijgt hij een negatief antwoord, maar *"ik heb er nu al zoo lang bij geweest, ik zal het nu nog maar wat volhouden, ik denk niet alsdat het nog zoo lang zal duren, nog eenige maanden goede hoop, en ik denk als dat wij er dan wel zullen zijn nietwaar vriend Louis?"* (april 1917) Na nog een brief in augustus dankt hij in oktober L. Geurickx voor het adres van een oorlogsmeter "(een correspondentie die brieven en pakjes zou sturen) en voor de ontvangst van één dollar overgemaakt door dhr. de Dorlodot (?)"

In december 1917 schrijft Raymond dat *"zij hunnen repos (rustperiode na inzet aan het front) niet gestolen hebben, nu hadden wij hem dubbel en dik vandoen, het is hier heel slecht."* Op 18 mei 1918 meldt hij dat "mij een klein ongeluk overkomen is, ik ben gekwetst geworden in mijn links been van eenen bal kogel)". Hij verblijft in Villers le Sec (Calvados) in het ziekenhuis, in dezelfde brief deelt hij ook mee dat de vader van Louis De Wachter overleden is.

In juni 1918 -één maand na de kwetsuur- is hij opnieuw aan het front, de laatste brief is gedaatd op 24 juli 1918. Daarna wordt het nog vier maanden wachten vooraleer de triomfantelijke terugkeer mogelijk wordt.

Doorheen de verschillende brieven loopt de draad van de kameraadschap met dorpsgenoten aan het front. Hierbij de verschillende namen die Raymond in zijn brieven vermeldt: Jozef De Velder, Louis De Plecker, Processiestraat, Louis De Wachter, Jean Tistaert, Henri De Clerck, Emiel Van Malderen, Jan De Mol, Droeshout, Frans Van der Stappen, Jan Buggenhout, Louis De Ridder, Broekstraat, Baptist Berghman, Alfons Buyens, Louis Albrecht.

Het Belgisch leger is nu doorgestoten tot in Aalst. Raymond wil absoluut naar huis. Mits achterlaten van zijn wapen, mag hij via de spoorweg van Leireken tot in Opwijk rijden. Als cyclist beschikt hij namelijk over een fiets. Dat moet vóór 14 november 1918 geweest zijn, wanneer volgens Lindemans de laatste Duitse soldaten het dorp verlaten. Zijn zuster Marie De Koster vertelde immers dat Duitsers met

een rode armband om, geleverd in de fabriek Van Breuze, hem groetten met "Kamerat" wanneer hij via het station naar huis aan de Wallekensweg reed. Ook toen zij hem bij het graf van zijn moeder aan de kerk zagen, groetten zij hem.

Zij vertelde dat zij onwel werd van emotie wanneer zij haar oudste broer na vier jaar terugzag als eerste soldaat in Opwijk. Dat weerzien gebeurde in het café Van Dooren in de Stationstraat. Dezelfde dag vervoegde Raymond zijn eenheid te Aalst.

Een gelijkaardig verhaal zou kunnen verteld worden over alle 245 Opwijkse soldaten uit den Grote Oorlog. Door de herkenbaarheid zou het verhaal banaal kunnen worden.

24 jonge Opwijkse jongens zijn gesneuveld, en diegenen die terugkwamen waren getekend voor hun leven.

Zij werden geconfronteerd met doodsangst, met brutaliteit, met overlevingsdrang. Maar zij wisten ook wat het betekende hoop te hebben, te verlangen naar vrede en rust, moed te houden. Solidariteit was voor deze mensen geen leeg begrip. Het schijnbaar hoogdravend idealisme zoals zou blijken uit uw artikels over AKVS en KSA in het tijdschrift (•), werd door de studenten aan het front omgezet in concrete ondersteuning van "gewone" jongens. Op die manier werd toen sociaal engagement in daden omgezet.

Naast doodsangst, vertwijfeling, miserie, betekende de frontervaring voor velen ook een leerschool. Ze leerden brieven schrijven, andere mensen kennen, andere streken. Mensen die nog nooit van onder de kerktoren vandaan waren geweest, kwamen in Frankrijk en Engeland terecht, en moesten zich aanpassen om te kunnen overleven.

Wij hun kinderen en kleinkinderen heben op vele terreinen de vruchten mogen plukken van hun inzet.

Wij gedenken hen daar zeer dankbaar voor.

Hubert DE KOSTER

-
- (1) Zie ook noot (6) (heldenhuldekransen) in het hoofdstuk *Wereldoorlog I en de Vlaamse Beweging*.
  - (2) Artikelenreeks van Jan Meeussen *100 jaar Katholieke Vlaamse Studentenbond van Opwijk en KSA Opwijk* in het HOM-tijdschrift 2003-3, pag. 2-8 - I: 1904-1918, 2003-4, pag. 2-9 - II: 1919-1929 en 2004-1, pag. 8-22 - III: 1930-1954 - zie ook het hoofdstuk *Enkele aspecten van de culturele, maatschappelijke en sociale werking tijdens de oorlog in Opwijk*.
-

Briefwisseling onder de oorlog

Na de inval van het Duitse leger in België tijdens de eerste wereldoorlog van augustus tot oktober 1914, werd door de bezetter al het postverkeer in het door hen bezette deel van België verboden. In januari 1915 werd geleidelijk aan het **binnenlands** postverkeer hersteld.

Het postverkeer met Nederland werd alleen voor de plaatsen Antwerpen, Brussel, Luik, en Verviers toegestaan. Later kwamen daar de steden Hasselt, Mechelen, Turnhout en Welkenraedt en de omgeving van de reeds toegestane steden bij.

Voor het gebied achter het Duitse leger, de provincies Oost- en West-Vlaanderen en de provincie Henegouwen, het *Etappegebied* werd voor heel de duur van de oorlog het postverkeer met het buitenland vanuit dit gebied verboden.

Dit Duitse Etappegebied bestond uit de zone tussen het front en de "grens" van het Generaal-Gouvernement, zijnde Oost- en West-Vlaanderen, de arrondissementen Aarlen, Bergen en Doornik en enkele plaatsen in het Noorden van Frankrijk. In dit gebied werd de post door de militaire overheid gecontroleerd.

Maar ten behoeve van handelaren in de omgeving van Gent, die deelnamen aan de bevoorrading van het Duitse bezettingsleger, werd van 13 september 1915 tot 14 oktober 1916 een verbinding georganiseerd via het Duitse Consulaat te Terneuzen. Deze dienst was een samenwerking van de Gentse Kamer van Koophandel en de Etappe Directie van het 4e Duitse Leger (Abteilung Wirtschaftsausschluss - Afdeling Grondstoffen).

De Belgische soldaten konden hun brieven naar hun bestemming in niet-bezet België, Frankrijk, Engeland,... portvrij versturen ("M.D.", "S.M.").

De post werd wel gecontroleerd - zie illustratie pag. 348.

Hun post rechtstreeks versturen naar bezet België kon niet. Post in de andere richting, vanuit bezet België naar de soldaten aan het front, ging ook niet. Er kwam dus brieven-smokkel, en veel verbeeldingskracht en geluk aan te pas om toch te kunnen corresponderen.

Er werden veel poststukken naar het neutrale Nederland overgesmokkeld, vooral brieven van familieleden van aan het front strijdende soldaten. De brieven werden naar Nederland gebracht, vanwaar ze over Vlissingen en Engeland in Frankrijk achter het front raakten. Ook de antwoordpost - de brieven van frontsoldaten naar het thuisfront - moest over Nederland

komen en ter plaatse bedield worden. Een aanvankelijk in Baarle-Hertog (Belgisch enclaves in Nederland die niet bezet waren) gevestigd postkantoor werd zo overrompeld door post naar en van het front, dat het al snel werd overgebracht naar een kantoor aan de zeedijk in Vlissingen - een Scheldehaven waar de post naar Engeland werd aangevoerd en verscheept. Er lagen niet zelden 80.000 tot 90.000 poststukken te wachten - een aantal moest aan agenten worden bedield die ze naar België moesten brengen waar ze dan, meestal door andere medewerkers, werden verspreid onder de families van de frontsoldaten -, andere brieven moesten op een schip gebracht worden om langs Engeland naar Frankrijk te worden verscheept.

In die periode kregen de grensgangers of grensgidsen die de brieven naar België brachten ongeveer 15 BEF per kg, later werd de prijs opgetrokken tot 26 BEF. Op een drietal weken tijd dienden 150.000 brieven verwerkt te worden. Er gingen evenwel ongeveer 30.000 verloren aan de grenzen! Plaatselijke verdelers -die de brieven in België bedielden- én die zich lieten betalen -sommigen deden het ook volstrekt gratis- kregen in 1915 1 Mark of tussen 1 en 1,50 BF per brief. In veel gevallen, wanneer de brieven moesten afgeleverd worden in arme huisgezinnen, werd niets gevraagd, evenmin als de brief 's nachts of 's avonds onder de deur werd geschoven.

Belgische burgers mochten wel gebruik maken van de officiële Duitse *Feldpost* om hun brieven te versturen, maar dan moesten zij hun brieven in een open omslag versturen en mochten slechts een tiental regels op één velletje geschreven worden - kwestie van het de strenge militaire *Prüfung* of censuur niet te moeilijk te maken! De Duitsers zetten zware straffen op de brieven-smokkel: zij die betrapt werden, zouden beboet worden met een bedrag van 20.000 Mark! Op verschillende plaatsen probeerden de Duitsers uiteraard ook het over de grens brengen van poststukken te verhinderen door een strengere bewaking aan de grensposten. Op sommige plaatsen, zoals bijvoorbeeld in Stekene werd reeds einde 1914 en begin 1915 een gewone draadversperring opgetrokken aan de Belgisch-Nederlandse grens, om de brieven- en andere smokkel tegen te gaan. Het plaatsen van een elektrische draadversperring langsheen de ganse Belgisch-Nederlandse grens in de zomer van 1915 (van het Drielandenpunt tot aan de Belgische kust) was een volgende stap - zie pag. 317-318.

In verband met het gebruik van de adressencodes van de Belgische militairen: zie het hoofdstuk *Het frontblaadje "De stem uit Opwijk"*, pag. 386.